

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Anden behandling af lovforslag nr. L 179:

Forslag til lov om private bidrag til politiske partier og offentliggørelse af politiske partiers regnskaber.

Af justitsministeren (Engell).
(Fremsat 8/2 90. Første behandling 8/3 90. Betænkning 10/5 90).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Ebba Strange (SF):

Under udvalgsbehandlingen af dette forslag er der foretaget henvendelse til Det danske center for Menneskerettigheder, og Det danske center for Menneskerettigheder har afgivet et responsum om lovforslaget. Jeg vil tillade mig at citere fra denne henvendelse, og samtidig vil jeg gøre opmærksom på, at det ikke i mindste grad har gjort indtryk på det flertal af partier, der står bag forslaget og indstiller det til vedtagelse.

»Det danske center for Menneskerettigheder mener, at når private personer giver tilskud til politiske partier, så bør en offentliggørelse af deres navne begrænses til enkeltstående tilfælde, hvor der betales meget betydende bidrag.«

Det citerer jeg først, fordi det går imod det ændringsforslag fra Fremskridtspartiet, som SF selv har støttet, fordi vi mener, at man bør kunne stå ved det som person. Jeg har dog i mit betækningsbidrag skrevet, at jeg vil være villig til at sætte en eller anden grænse; og det tror jeg såmænd også Fremskridtspartiet vil. Det behøver ikke være hver lille hundrekroneseddel, man giver, men hvis det er et beløb af en vis størrelse, så skal det være med navns nævnelser. Det er Menneskerettighedscenteret altså enig i.

Videre skriver Menneskerettighedscenteret:

»Princippet om en vis anonymitet i henseende til personificerbarhed betinger imidlertid, at de i regnskaberne indeholdte kategorier af tilskud på anden måde må gøre det muligt for borgerne og vælgerne at danne sig et reelt indtryk af de afhængighedsforhold, de politiske partier måtte stå i.«

Og så kommer det vigtige:

»I den forbindelse synes opregningen i forslagens § 3 mindre hensigtsmæssig, idet kun hovedtal for de 5 nævnte grupper skal offentliggøres. Navnlig de under punkt 5 nævnte organisationer« – og jeg skal sige, hvem det er, det er internationale organisationer, kollektive private sammenslutninger, faglige organisationer, erhvervsorganisationer, erhvervsvirksomheder og fonde og foreninger – »synes så relevante, at en mere detaljeret opdeling og særskilt opgivelse af tal for enkelte grupper synes af væsentlig betydning, herunder om tilskud er givet af offentlige eller private institutioner, af arbejdsgiver- eller arbejdstagerorganisationer, virksomheder og erhvervsorganisationer.«

Det er, hvad Menneskerettighedscenteret svarer, når vi spørger om forslaget. Alligevel indstiller et stort flertal af partier lovforslaget til vedtagelse uden så meget som at have ofret dette responsum opmærksomhed.

Det var afsnittet om de politiske partiers regnskaber. Når det drejer sig om private bidrag til politiske partier, skriver Menneskerettighedscenteret – jeg citerer stadig væk fra responsumet side 9:

»Partistøtte gennem faglige organisationer per capita bør så vidt muligt kun ske på grundlag af det enkelte medlems positive tilsagn. Manglende samtykke bør, hvis samtykket skal have reel betydning, medføre en reduktion i pågældendes kontingent til foreningen eller på anden måde have en reel indflydelse på for-

[Ebba Strange]

eningens dispositioner. Lovforslaget synes ikke at indebære væsentlige garantier på dette område.«

Det kan godt forbavse mig, at Retsudvalget beder Menneskerettighedscenteret om at påtage sig det store arbejde at lave et ret omfattende responsum, og når man så får det, siger det flertal, som engang har besluttet, at sådan skulle det være og havde lavet aftaler om det på forhånd, at det er også lige meget, hvad det dér Menneskerettighedscenter siger.

Man kan læse i betænkningen, hvordan SF stiller sig til lovforslaget. Vi indstiller det til forkastelse. Vi synes, det er fyldt med uigennemsigtige ting, og at det er at stikke folk blå i øjnene at påstå, at det giver åbenhed i politiske partiers regnskaber. Det gør det ikke.

Vi støtter derfor de to ændringsforslag, som Fremskridtspartiet har stillet, men vi synes slet ikke, det er nok til at give et ordentligt forslag.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Vi må give fru Ebba Strange ret i – og vi kan ikke gøre andet, når Menneskerettighedscenteret har anført det med mindre beløb og de navngivne personer – at det kan blive fuldstændig uoverskueligt, og derfor er vi selvfølgelig villige til at ændre det.

Jeg mener faktisk, at fru Ebba Strange har fuldstændig ret i, at det er meget uheldigt, at udvalget overhovedet ikke har taget dette ad notam, når der er kommet sådan et fyldestgørende svar fra Det Danske center for Menneskerettigheder, og jeg vil godt allerede her anmode om en fornyet udvalgsbehandling af dette vigtige spørgsmål.

Jeg ved ikke, om det har undret nogen, hvis det har, kan det da kun glæde mig, men det er faktisk fantastisk, at det parti, som ellers bliver udskaældt i den grad for racisme m.v., er det eneste parti, som har taget menneskerettighederne op i dette lovforslag. Det er fantastisk, at det er det eneste parti, der har stillet ændringsforslag, som er i fuldstændig overensstemmelse med Menneskerettighedscentrets udtalelser, og det glæder mig, at SF kan følge os i menneskerettighedernes store sag.

Jeg vil anmode om, at vi får en fornyet udvalgsbehandling, for fru Ebba Strange har ret i, at hvis fru Hansen, der har givet 10 kr. til et eller andet parti, også skal opføres med navn, kan

det altså blive uoverkommeligt. Er der derimod tale om store beløb, er det klart, at man må vide, hvor de kommer fra.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Af fru Ebba Stranges indlæg kunne man få det indtryk, at vi slet ikke havde interesseret os for udtalelsen fra Menneskerettighedscenteret. Det har vi naturligvis, og vi har også bemærket, at det skriver, at det generelt kan anføres, at centret ikke finder, at forslaget strider mod gældende menneskerettighedsforpligtelser, men at det tværtimod i flere henseender kan siges at tilsigte en loyal opfyldelse af hensigten med væsentlige menneskerettighedsbestemmelser.

Centrets generelle vurdering er altså, at det foreliggende lovforslag således kan siges at være udtryk for intentioner, som er i god overensstemmelse med de gældende menneskeretlige regler, og at det i en række henseender går videre, end staten er menneskeretligt forpligtet til.

Fru Ebba Strange har selvfølgelig ret i, at man kan diskutere, om man skulle gå endnu videre, men det afgørende for os er nok, at vi har fået denne udtalelse, der siger, at ikke blot respekterer vi menneskerettighederne, men vi går også videre, end forpligtelserne tilsiger. Så kan man altså mene, det ikke er tilstrækkeligt, og det kan man diskutere. Men det afgørende er nok, at centret generelt mener, at det er et godt og acceptabelt lovforslag.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg vil ikke fortsætte med at stå på talerstolen og slå hr. Ole Espersen oven i hovedet med et 9-siders responsum fra Det Danske center for Menneskerettigheder. Jeg skal bare sige til Folketinget, at det selvfølgelig er rigtig, hvad hr. Ole Espersen nævner fra dokumentet: at det foreliggende lovforslag kan siges at være udtryk for intentioner, som er i god overensstemmelse med de gældende menneskerettighedsregler.

Men når centret så kommer med nogle gode råd om, hvordan man kunne gøre det endnu bedre, synes jeg det kunne have været interessant, hvis det flertal, der står bag lovforslaget, havde taget lidt hensyn til det. Det var det, der var mit ærinde.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Der er noget med, at man skal passe på en ulv i fåreklæder. Når man nu ved, at der ligger en aftale mellem Socialdemokratiet og den konservativt ledede regering om dette forslag, er det fantastisk at høre hr. Ole Espersen indirekte ligesom tale imod Menneskerettighedscentret fra denne talerstol. Man forsøger indirekte at vande det lidt ud, for det reelle er det, fru Ebba Strange nævnte, at man ønsker en positiv henvendelse fra et medlem, der ønsker at yde et bidrag.

Det, som hr. Ole Espersen modsat Menneskerettighedscentret siger, er reelt, at intet nyt fra det pågældende fagforeningsmedlem er lig med, at det skal betale til politiske formål. Det er realiteten, og det har ikke meget med Menneskerettighedscentrets udtalelser at gøre. Hvis hr. Ole Espersen ville følge det, skulle hr. Ole Espersen nemlig stemme for det ændringsforslag, som betyder, at der skal komme en positiv henvendelse fra det enkelte medlem.

Bjørn Elmquist (V):

Nu er vi jo i gang med at drøfte ændringsforslagene og ikke forslaget generelt. Jeg vil alligevel tillade mig ligesom nogle af de foregående talere at gøre en lidt mere generel bemærkning, for dette skal ses i en bred sammenhæng.

Det må erindres, at Venstre hele tiden har været meget optaget af de to elementer, som dette lovforslag indeholder, og at vi har haft helt klare ønsker om, hvordan et lovforslag skulle se ud. På den anden side har vi også måttet erkende, at der skulle skabes enighed, så lovforslaget kunne komme igennem.

Derfor er det ikke alt, der står i dette lovforslag, der er en opfyldelse af vore højeste ønsker. Der er elementer i det, som vi ved mange tidligere lejligheder har givet udtryk for vi gerne havde set anderledes udformet. Nogle af dem er omhandlet i Fremskridtspartiets ændringsforslag og nogle også i det responsum fra Menneskerettighedscentret, som fru Ebba Strange henviser til.

Som hr. Knud Lind sagde for et øjeblik siden, skal man være sig for ulve i fåreklæder, og det er ikke sikkert, at alle de, der har læst dette memorandum fra Menneskerettighedscentret, besjæles af den samme iver som vi efter at få ændringer igennem på dette område, og vi må

erkende, at det, som vi nu kan få igennem, er en klar forbedring i forhold til den eksisterende retstilstand.

Vi har hæftet os ved de generelt rosende og imødekommende bemærkninger fra Menneskerettighedscentret, men må også notere, at en mulighed for fravalg eller tilvalg for så vidt angår tvangsbidrag til fagforeningerne netop er vand på vor mølle. Derfor gør det ondt på os, at vi må stemme imod Fremskridtspartiets ændringsforslag, men sådan er det nu engang, når man deltager i et kompromis, og derfor stemmer vi om et øjeblik imod Fremskridtspartiets ændringsforslag.

Hr. Knud Lind skal passe på, at træerne ikke vokser alt for højt op. Jeg har set mange udtalelser fra Menneskerettighedscentret i sager, hvor Fremskridtspartiet har haft en helt anden holdning, så hr. Knud Lind skal ikke tro, at Fremskridtspartiet har monopol på at forsvare menneskerettighederne.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Det var klar politisk snak fra hr. Bjørn Elmquists side, og sådan er det vel så. Det prøvede vi at få lidt at vide om ved førstebehandlingen, men vi fik ingen klare svar. Det har vi fået nu, og så er der ikke så meget at sige til det.

Jeg ved godt, at når man må lave sådan en aftale, binder man gensidigt hinanden, for jeg har også fulgt debatten om disse forslag i de mange år, hvor den har stået på. Så vi siger lykke til. Jeg håber, det en dag lykkes at lave bedre forslag både på det ene og på det andet område.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

For at det nu ikke skal blive én stor begrædelse synes jeg, vi måske kunne prøve at se lidt ud i fremtiden. Vi kunne måske prøve at se ud i horisonten efter folk, som ville give hinanden håndslag på, at dette er et første skridt i den rigtige retning, og at vi i fremtiden vil gøre, hvad vi kan for at få forbedret den ordening, som vi nu forhåbentlig får gennemført bl.a. i den retning, som Menneskerettighedscentret har påpeget. Individuelle ønsker må også inden for fagforeninger tages alvorligt, og jeg synes ærlig talt, at det har været lidt svært at finde bl.a. SF, når det var den slags rettigheder, det gjaldt.

[Bjørn Elmquist]

Lad os prøve at se, hvem af os der nu kan give hinanden håndslag – om ikke lige nu og her så senere – på at arbejde for en forbedring i retning af det, vi nu får gennemført.

Knud Lind (FP):

Socialdemokratiet siger altid, at der er en meget tæt tilknytning imellem fagforeningerne og partiet. Jeg vil godt advare Socialdemokratiet mod den bølge af utilfredshed, der vil opstå hos fagforeningsmedlemmerne, når de opdager, hvordan de socialdemokratiske medlemmer herinde reelt har snydt dem, for hvis man ikke stemmer ja til vores ændringsforslag, så kører det: Kære fagforeningsmedlem! Da vi ikke har hørt noget fra dig, betaler du selvfølgelig som sædvanlig til de ting, Socialdemokratiet ønsker. Det er realiteten, og jeg er sikker på, at som tiden går, vil den utilfredshed blive meget dyr for Socialdemokratiet.

Mit råd er, at Socialdemokratiet virkelig skulle overveje at gå ind i det, inden det er for sent, så der ikke sker det samme, som man har set i nogle kommunistiske lande, hvor de faktisk fik vendt for sent, så revolutionen var over dem, inden de opdagede det. Revolutionen vil ske blandt fagforeningernes medlemmer i raseri over, at de er blevet bondefanget.

Det, der gør mest ondt på mig, er, at den ellers så hæderlige konservative regering vil være med til den slags bondefangeri, blot fordi man ikke ønsker, at nogle store forretningsfolk, der har ydet et beløb, skal navngives. Det er realiteten i det.

Jeg undrer mig meget over Venstre. Venstre er et frit og liberalt parti, står der i partiprogrammet, og sådan lyder Venstres tale i Europarådet og i de mange tusinde små forsamlingshuse. Herinde ser man, hvordan partiet laver den ene kovending efter den anden. Der er en helt klar udtalelse fra Det danske center for Menneskerettigheder, og hvis Venstre skulle følge sit hjerte og sit partiprogram, skulle det stemme for det ændringsforslag, der er stillet af Fremskridtspartiet. Så ville der gælde det samme som for veldædige foreninger, der ønsker støtte i befolkningen: de sender et girokort ud, og så skal man handle positivt ved at gå hen på postkontoret og indbetale nogle penge. Gør man ikke det, får foreningen ingen støtte. Sådan ønsker hverken den konservativt ledede regering eller det liberale, frie Venstre det på

trods af de gode råd fra Menneskerettighedscentret. Det er mærkeligt, at Fremskridtspartiet skal være det eneste parti i Folketinget, der løfter denne menneskerettighedsfane op og råber vagt i gevær.

Så ligger der disse lumre, tunge aftaler imellem den konservativt ledede regering og Socialdemokratiet gående ud på, at hvis Socialdemokratiet stadig væk får lov til at holde medlemmerne i fagforeningerne i en skruestik, skal alle de store drenge, der har ydet tilskud til Det Konservative Folkeparti, selvfølgelig ikke have deres navn nævnt. Sådan er det nu engang med handelsfolk; de vil godt yde støtte, men de er bange for omsætningen; den skulle helst ikke gå ned. Tænk, hvis der var en fremskridtsmand, en SF'er eller andre, der ikke ville handle med dem. Det er det, man skal passe på. De Konservative har solgt deres sjæl i en sådan grad, at man må sige, at de blæser på Menneskerettighedscenter osv.

Jeg må indrømme, at jeg vil give SF fuldstændig ret. Der kan godt være tilfælde, hvor fru Jensen har givet 10 kr., og så skal fru Jensen selvfølgelig ikke navngives, så man kan se beløbsstørrelsen. Det er også derfor, jeg mener, at vi bør have en ny udvalgsbehandling af denne sag. Jeg er sikker på, at hvis man når at få læst bilaget fra Menneskerettighedscentret igennem, vil der i hvert fald være nogle i udvalget, som mener, at det er for galt.

Jeg håber også, at hr. Bjørn Elmquist får læst det igennem. Jeg ved, at hr. Bjørn Elmquist arbejder meget hårdt i Europarådet for menneskerettighederne, og nu er der endelig en chance til også på hjemmebane at gøre noget.

Med disse ord skal Fremskridtspartiet selvfølgelig henstille, at man stemmer for vore ændringsforslag, men vi ser som sagt meget gerne en fornyet udvalgsbehandling, da der er rejst tvivl om udformningen af et enkelt ændringsforslag.

Jørgen Estrup (RV):

Som det vil være de fleste i denne sal bekendt, var der to valgmuligheder: enten at gennemføre dette forslag eller gennemføre ingenting. Det var ikke muligt at skabe et flertal om et andet forslag.

Den radikale folketingsgruppe besluttede, at det var bedre at lovgive på området end at lade tingene være, som de var, og den beslutning

[Jørgen Estrup]

står vi ved. Derfor vil vi, så længe man holder det forlig, der er indgået, også fortsat være med til at gennemføre dette lovforslag. Men der skal ikke herske tvivl om, at vi principielt er enige i det ændringsforslag, som Fremskridtspartiet har stillet, at vi har taget til efterretning, hvad Menneskerettighedscentret har sagt, og at vi synes, det er en interessant erklæring.

Der kommer en dag efter denne, hvor vi vil få mulighed for at gennemføre et forslag, som i langt højere grad opfylder de ønsker, som mange af os har, og det ser vi frem til. Vi er også glade for, at der nu er en klar alliance med SF. Det har det nogle gange tidligere knebet med. Når vi har set virkningerne af dette forslag over en kortere periode, vil det også være muligt at vende tilbage og gennemføre noget bedre, hvis der kan samles et flertal. Det er i sidste ende det, det drejer sig om.

Men i dag må vi sige, at vi holder aftalen, og vi må så stemme imod det forslag, der er stillet fra Fremskridtspartiet.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Den sidste ordførers tale var dog den værste. Der kommer en dag efter denne, altså denne Marsk Stig-aftale, man kan ligefrem se Findexrup Lade for sig, og i morgen eller senere – manana – menneskerettighederne. Det var det, den radikale ordfører sagde. Når man ved, at Det Radikale Venstre tidligere har haft forslag fremme, som er fuldstændig i overensstemmelse med det, som Det Radikale Venstre vil stemme imod i dag, må man undre sig. Men der kommer en dag efter denne, og så må vi håbe, at engang ud i fremtiden, en dag efter denne, tager vi os af menneskerettighederne.

I dag er det altså ikke menneskerettighedernes dag. I dag er det Marsk Stig-aftalen mellem regeringen og Socialdemokratiet. Den ene hånd vasker den anden. De får begge deres gode udbytte af denne aftale.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Nu ved jeg ikke, hvor meget hr. Knud Lind følger med i genskrivningen af Danmarkshistorien, men der er faktisk ganske mange, der mener, at Marsk Stig er fejlvurderet. Det kan vi vende tilbage til. Det, som er det afgørende i

denne sag, og som i høj grad markerer forskellen mellem Det Radikale Venstre og Fremskridtspartiet, er, at Det Radikale Venstre er parat til at gøre fremskridt, selv om de ikke opfylder vores hedeste drømme. Fremskridtspartiet er overhovedet ikke i stand til at gøre fremskridt.

Arne Melchior (CD):

I modsætning til hr. Knud Lind skal jeg ikke skose hr. Jørgen Estrup for den tale, han holdt, og hr. Knud Linds overdramatisering af betydningen af dette svarer fuldstændig til at skyde folketingsmedlemmer med vandpistoler. Det kan være en meget sjov leg, men det har en meget ringe effekt.

Det er nu engang sådan, og det burde et efterhånden meget erfarent folketingsmedlem som hr. Knud Lind vide, at man har én rolle i regering og en anden i opposition. Det ligger faktisk i demokratiets virkemåde, at der må indgås kompromiser, og at der må gives afkald på absolutte standpunkter i samarbejdets ånd, og De Radikale påvirker såmænd de to større regeringspartier i de rigeligt mange sager, hvor de giver afkald. Så der er da ikke noget at sige til, at partiet for en gangs skyld slår lidt ud den anden vej. Al ære og respekt for det.

Hvis Fremskridtspartiet nogen sinde skulle komme i regeringsstilling, hvad jeg sandelig ønsker aldrig må ske, ville hr. Knud Lind altså nok opdage, at hans parti og han selv også ville være nødt til at forholde sig sådan i en række sager.

Rent sagligt skal jeg oplyse, at Centrum-Demokraterne, således som vi allerede meldte ud ved første behandling, kan stemme for dette lovforslag, når det kommer til tredje behandling. Med hensyn til dagens ændringsforslag kan jeg oplyse, at vi stemmer imod de af Fremskridtspartiet stillede ændringsforslag og for det af ministeren stillede ændringsforslag.

I øvrigt, og det fremgik også af min ordførertale ved første behandling, tror vi såmænd ikke, at lovforslaget hverken flytter bjerge eller vil komme til at betyde ret meget, men når Socialdemokratiet og regeringspartierne kunne blive enige om det og vi ingen problemer har med det, kan vi altså med let sind stemme for.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

[Knud Lind]

Jeg må give hr. Arne Melchior ret på et enkelt punkt. Jeg har skam også observeret, at der er forskel på, om CD er i regering eller CD ikke er i regering. Men det er noget med ophøjet fornærmethed og har egentlig ikke ret meget med sagerne at gøre.

Jeg skal ikke diskutere, hvorvidt Marsk Stig blev misfortolket, men jeg må sige, at Det Radikale Venstre i dag virker som en Rane Jonsen, der peger mod det omtalte sted.

Jeg kunne godt tænke mig at vide helt nøjagtigt, for det har vi ikke hørt en eneste tale om i dag, med hvilken begrundelse CD ikke kan stemme for de ændringsforslag, der er stillet af Fremskridtspartiet. Når man kender CD's holdning i øvrigt til blokader m.v., undrer det mig meget, at CD's ordfører kan holde sin ordførertale uden så meget som at nævne én fornuftig begrundelse for at stemme imod disse to ændringsforslag.

Jeg har på fornemmelsen, at hr. Arne Melchior har trukket CD's gruppe skæv, således at man, sammenlignet med da hr. Nør Christensen var retspolitisk ordfører, er kommet et sted hen, hvor man ikke burde være. Jeg må nok sige, at det undrer mig, at CD end ikke er i stand til at give en helt nøje begrundelse for at stemme nej til de enkelte ændringsforslag.

Nu vil jeg tale en lille smule mere, så hr. Arne Melchior kan nå at læse ændringsforslagene igennem og så måske komme med en begrundelse.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg vil meget gerne bede hr. Knud Lind om, at vi holder os til det, der er på dagsordenen i dag. Jeg har på SF's vegne meddelt, at vi støtter Fremskridtspartiets ændringsforslag, og jeg har begrundet hvorfor. Men jeg vil meget gerne have mig frabedt, at det skulle have noget som helst med nogens holdning til blokader, blokadedecirkulærer og sådan noget at gøre. Det er en ganske anden sag, og den vil jeg gerne diskutere med hr. Knud Lind ved anden lejlighed, men det har ikke noget med dette at gøre.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Hr. Knud Lind må anse mig for at være enormt stærk. Vi har en meget kompetent grup-

pe på ni mennesker, hvoraf jeg altså kun er den ene, og hr. Knud Lind antager, at jeg kan trække gruppen skæv og altså bestemme over gruppe-medlemmernes meninger. Det forholder sig selvfølgelig ikke sådan.

Også påberåbelsen af min gode kollega hr. Nør Christensen er det rene vrøvl i denne sammenhæng. Det var faktisk mig, som jeg også oplyste i min lille tale før, der var ordfører ved førstebehandlingen af forslaget, og jeg var det selvfølgelig på hele gruppens – altså også på hr. Nør Christensens – vegne, og det er jeg også i dag.

Hr. Knud Linds lille private leg med at påstå, at nogle i gruppen måske mener noget andet, eller han finder et eller andet medlem af partiet – det kommer vi tilbage til senere på dagen – som mener noget andet end gruppen, der ene bestemmer partiets politik, fører ingen steder hen.

Hr. Knud Lind skal i øvrigt ikke skose mig for ikke at have læst sagen. Bare fordi jeg tager sagen frem, må hr. Knud Lind endelig ikke forlænge sine taler for at give mig tid til at læse den. Det er hr. Knud Lind, der ikke har læst min ordførertale og åbenbart heller ikke hørt efter ved første behandling, for dér meddelte jeg begrundelsen for, at vi ikke kan stemme for disse forslag. Jeg oplyste nemlig, at det i virkeligheden er hr. Erhard Jakobsen, der har paterniteten til første del af lovforslaget om, at man kan blive fri for at betale til politiske partier, dersom man anmelder det til sin fagforening.

Det ændringsforslag, som Fremskridtspartiet har fremsat til § 2, finder vi er et fuldstændigt stykke bureaukrati, som vil koste det hvide ud af øjnene i blanketter, porto, arbejde og registrering.

Det har jeg alt sammen kommenteret ved første behandling, og nu har jeg måttet trætte Tinget, bare fordi det ikke er sivet ind endnu hos hr. Knud Lind.

Formanden:

Der er endnu to korte bemærkninger. Derefter tror jeg, vi skal afslutte de korte bemærkninger for at give plads til den sidste i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg undrer mig også over den sport, hr. Knud

[Duetoff]

Lind nu har indledt, nemlig at blande sig i, hvad der foregår internt i andre partiers grupper. Senere på dagen, som hr. Arne Melchior også nævnte, skal vi behandle en sag, hvor hr. Knud Lind direkte påstår, at folketingsgruppen ikke er i overensstemmelse med partiet.

Jeg vil godt sige til hr. Knud Lind, at jeg synes, man skal stoppe det. Jeg synes, at hr. Knud Lind og Fremskridtspartiet skal lade være med at misbruge Folketinget på den måde. Tænk, hvis vi andre begyndte at grave i, om hr. Knud Lind var enig med dele af Fremskridtspartiet. Det kunne være noget af en oplevelse og nok også noget af et detektivarbejde.

Selv om Fremskridtspartiet ikke rigtig har styr på tingene i eget hus, er det faktisk sådan, at vi i CD er ganske enige, og hr. Arne Melchior, der er en dygtig og god gruppeformand, leder naturligvis gruppen på en sådan måde, at vi alle har mulighed for at få indflydelse, og i dette tilfælde er vi alle enige.

Formanden:

Hr. Bjørn Elmquist for den sidste korte bemærkning i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Det er affødt af, at hr. Knud Lind pustede de synspunkter, han repræsenterer, så meget op, at ballonen revnede og ikke bare revnede, men sprængtes med et brag, så vi alle sammen kunne høre det, for han afslørede her, at hans henvisning til Menneskerettighedscentrets vurdering af forslaget bare er tom bragesnak.

Det hele hviler på hykleri, ligesom det også blev bevist, dengang vi vedtog at oprette dette Menneskerettighedscenter i Folketinget. Det eneste parti, der stemte imod, var såmænd Fremskridtspartiet.

Kofod-Svendsen (KRF):

Kristeligt Folkeparti tror ikke, at dette forslag er særlig betydningsfuldt. Vi har ønsket og ønsker fortsat en ægte organisationsfrihed, men har sagt, at dette forslag er bedre end ingenting, og derfor ville vi stemme for forslaget, men ikke fordi vi er tilfredse med det.

Så skal jeg beklage en fejl, og fejlen er vores. Den er, at vi støtter Fremskridtspartiets ændringsforslag, som også er tiltrådt af SF, men vi

støtter det første ændringsforslag. Det andet synes vi ikke præciserer nok, hvad der ligger i navngivning. Hvis man giver en gave på 10 kr., skal den så også offentliggøres? Men jeg forstår, at det vil blive præciseret under udvalgsarbejdet, og dér må vi tage stilling til den endelige form. Men vi støtter det første ændringsforslag af Fremskridtspartiet.

(Kort bemærkning).

Ole Henriksen (SF):

Jeg går ud fra, at justitsministeren alligevel skal herop bagefter. Derfor vil jeg bede ham om at klarlægge noget, som i hvert fald jeg er i tvivl om, med hensyn til denne erklæring, som skal fremsendes én gang om året til de pågældende foreningsmedlemmer. Det fremgår, at det er tilfældet i § 2.

Kigger man så over i de almindelige bemærkninger, står der:

»Fritagelsen gælder, indtil medlemmet på ny tilkendegiver, at han eller hun ønsker at bidrage til politiske partier over kontingentet.«

Vil det sige, at den erklæring, som man nu får tilsendt én gang om året, selv om man har meldt fra, alligevel skal returneres med en bekræftelse på, at man også meldte fra sidste år, altså man skal blive ved at bekræfte, at man ikke vil være med?

Jeg kan se, at justitsministeren nikker, men så kan jeg ikke forstå bemærkningen om, at fritagelsen gælder, indtil medlemmet på ny tilkendegiver det. Så gælder den jo ikke, til man på ny tilkendegiver, hvis det er sådan, at man alligevel skal gøre det en gang om året. Det synes jeg altså er lidt rodet og temmelig bureaukratisk, hvis det er tilfældet.

Justitsministeren (Engell):

Debatten her ved andenbehandlingen har i høj grad været en gentagelse af førstebehandlingen af lovforslaget bortset fra, at hr. Knud Lind var meget præget af, at han nu har opholdt sig et stykke tid i Europa og gallerånden sad i ham endnu. Hornet, det lød.

Jeg synes, at dette forslag og det flertal, der nu tegner sig bag forslaget, på en række punkter markerer et væsentligt fremskridt i hele diskussionen om støtten til de politiske partier.

Vi får fastslået tre ting, og det viser sig også nu, at det er der et flertal for i Folketinget, nemlig dels at medlemmer af de faglige organisatio-

[Justitsministeren]

ner selv kan bestemme, om de vil yde støtte til de politiske partier eller partipolitiske formål, dels har man mulighed for at blive fritaget for at betale bidrag, og endelig får vi de politiske partiers regnskaber offentliggjort. Det er de tre hovedelementer, forslaget indeholder, som jeg synes er værdifulde og rigtige.

Så spørger hr. Ole Henriksen mig, om der er en modsætning imellem lovforslagets tekst og bemærkningerne. Det er der ikke. Det, der er tanken – det er også sådan, forslaget er udformet – er, at en faglig organisation, arbejdsgiverorganisation tilsvarende, eksempelvis én gang om året i medlemsbladet indrykker en blanket. Medlemsbladet går så ud til alle medlemmer, dvs. én gang om året får man tilbudet om, at man kan sige, at man ikke ønsker at yde tilskud.

Når man har repliceret og har anmeldt, at man ikke ønsker, at der ydes partimæssigt tilskud, kan der ikke fra organisationens side rettes henvendelse herom, for så er man ude af billedet i den sammenhæng, indtil man selv har meldt sig tilbage på banen igen, indtil man selv har tilkendegivet positivt, at man ønsker, at der kan bevilges penge til partimæssige formål. Det er på den måde, forslaget skal forstås.

Så vil jeg sige, at nu var andenbehandlingen her i høj grad præget af den udtalelse, der er kommet fra Centret for Menneskerettigheder, som Retsudvalget har bedt mig indhente. Jeg må nok sige, at der, når jeg ikke mindst hørte hr. Knud Linds betragtninger, blev sprunget flot hen over bemærkningernes pkt. 5, hvor der står:

»Generelt kan det anføres, at Centret ikke finder, at forslaget strider mod gældende menneskerettighedsforpligtelser, tværtimod kan det i flere henseender siges at tilsigte en loyal opfyldelse af hensigten med væsentlige menneskeretlige bestemmelser.«

Det er altså faktisk, hvad man præciserer i denne udtalelse, uden at jeg i øvrigt skal gå ind i en overfortolkning eller overvurdering af det materiale, vi har fået fra Centret.

Jeg mener, det må være naturligt, at man fastholder anonymiteten – ingen skal hænges ud, fordi man yder støtte til politiske partier. Efter min opfattelse er det i virkeligheden også udtryk for en mistillid til de politiske partier, som der ikke er grundlag for. Det er mit indtryk – med det kendskab, jeg har, ikke blot til det parti, jeg selv tilhører, men også til andre politiske

partier – at der er en klar adskillelse imellem partiernes økonomiske forhold og deres politiske arbejde. Derfor mener jeg, at den mistænkeliggørelse, som kom til udtryk i dele af hr. Knud Linds betragtninger, bør afvises.

Men endnu en gang: Jeg er tilfreds med det flertal, der tegner sig bag forslaget, og ser frem til tredjebehandlingen.

Knud Lind (FP):

Jeg vil godt her på falderebet henstille til Det Radikale Venstre – i særdeleshed til hr. Jørgen Estrup – at man denne gang, når man tænker på, hvad Det Radikale Venstre tidligere har stillet af forslag vedrørende dette emne, at hr. Jørgen Estrup og De Radikale stemmer efter deres overbevisning.

Jeg er godt klar over, at hr. Arne Melchior har en anden opfattelse. I denne sag mener jeg altså, at man i Det Radikale Venstre kunne have fulgt den holdning. Det er meget uheldigt, når man ved, hvad der ligger fra Det Radikale Venstres hånd inden for dette område.

Så vil jeg sige til slut, at jeg har læst hr. Arne Melchiors ordførertale igennem fra førstebehandlingen, og at jeg har fantastisk svært ved at finde noget som helst – noget som helst – af det, hr. Arne Melchior kom med fra talerstolen i dag! Der var ingen gentagelser overhovedet. Hvis hr. Arne Melchior ikke har læst det, har jeg referatet fra førstebehandlingen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§ 1

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 2

forkastedes, idet 39 stemte for, 82 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

§ 2

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes, idet 36 stemte for, 82 imod; 5 stemte hverken for eller imod.

§§ 3 og 4, ændringsforslag nr. 3, § 5, således ændret, §§ 6-8

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Anden behandling af lovforslag nr. L 149:

Forslag til lov om ligsyn, obduktion og transplantation m.v.

Af justitsministeren (Engell).

(Fremsat 17/1 90. Første behandling 25/1 90. Betænkning 10/5 90. Ændringsforslag nr. 11 af 14/5 90 uden for betænkningen af Leif Hermann (SF) m.fl.

Der var stillet 10 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet 1 ændringsforslag af Leif Hermann (SF) m.fl. (se nedenfor).

Ændringsforslag

Af *Leif Hermann (SF), Agerschou (SF), Carsten Andersen (SF), Tommy Dinesen (SF), Aage Frandsen (SF), Holger K. Nielsen (SF)* og *Riis-høj (SF)*:

Til § 14

11) Stk. 2 affattes således:

»Stk. 2. Indgrebet må foretages, såfremt afdøde efter sit fyldte 18. år ikke udtrykkeligt skriftligt eller mundtligt har udtalt sig imod et sådant indgreb.«

Bemærkninger

Til nr. 11

Forslagsstillerne finder, at Folketinget under alle omstændigheder, uanset hvorledes holdningen er til problemstillingen samtykke/ikke samtykke, foretager et valg i de situationer, hvor der ikke foreligger nogen skriftlig tilken-

degivelse fra afdøde. Med lovforslaget opstilles en formodning for, at personer over 18 år ikke ønsker at bidrage til andre menneskers helbredelse med organdonation. En sådan formodningsregel finder forslagsstillerne ikke grundlag for at opstille. Tilsvarende gælder, at en forhåndsformodning for, at en afdød er villig til organdonation, ej heller kan begrundes. Derfor må Folketingets medlemmer, hver ud fra deres politiske forudsætninger, træffe valget og give dette udtryk i lovgivningen.

Som socialister er det vores opfattelse, at denne konflikt må løses ud fra den antagelse, at voksne mennesker som en nødvendig del af et menneskeligt fællesskab er villige til i nødsituationer at bistå andre, ikke mindst når det angår liv eller død for et medmenneske, og især når hjælpen ydes uden afsavn for donor.

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 14 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

14) Anden behandling af lovforslag nr. L 173:

Forslag til lov om døds-kriterium og transplantation m.v.

Af Inger Stilling Pedersen (KRF) m.fl.

(Fremsat 18/1 90. Første behandling 25/1 90. Betænkning 10/5 90).

Der var stillet 13 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Lissa Mathiasen (S):

Personlig er jeg meget tilfreds med, at vi i dag er nået til andenbehandlingen af dette forslag.

Der er ingen tvivl om, at visse elementer af dette forslag kan give anledning til mange etiske overvejelser. Forskellig livsanskuelse, livs-syn, religion kan betyde meget for den enkelte, og det synes jeg helt klart at vi også bør og skal respektere. Men der er også det spørgsmål, som vi bør stille os, om ikke det er etisk forsvarligt